

DE STADSVLAG.

Waarschijnlijk heeft de voorbereiding van de feestelijkheden, die Utrecht dit jaar zal vieren, het College van Burgemeester en Wethouders er toe gebracht zich te bezinnen op de stadsvlag, die wij... niet hadden.

Die wij niet hadden! Maar die wij wèl hadden in de Middeleeuwen, toen de samenleving primitiever was, als gij wilt, maar ook, — naar het van hier uit lijkt — rijker van kleur; toen bij beroeringen of dreigend gevaar de stadsbanier vóór het stadhuis werd geplant, waaromheen de weerbare manschap zich te verzamelen had; toen geen legertje de stadspoort uittrok om IJselstein te beoorlogen of een anderen vijand te gaan bestoken, zonder dat aan het hoofd de stadsbanier gedragen werd.

Hoe die banier er uitzag kon men in 1648 nog gaan zien in het Duitse Huis aan den Springweg (het latere Militaire Hospitaal), waar nog een, zeker twee eeuwen oud glasvenster aanwezig was met de voorstelling van het stadslegertje onder de stadsbanier. In dat jaar kreeg de wapenteekenaar Joost van Attevelt van burgemeester Booth opdracht naar dat voorbeeld een tekening van de oude banier te maken. Die tekening wordt nog bewaard in het Centraal Museum. Van Attevelt heeft het veelkoppige legertje vereenvoudigd tot vier geharnaste burgers — het was immers niet om de stedelijke krijgsmacht, maar om de banier te doen —, waarvan de eerste de stadsbanier torst. Een afbeelding van deze tekening kan men vinden in het Jaarboekje van Oud-Utrecht van 1924 bij een nagelaten artikel van Mr. Muller, waarnaar voor bijzonderheden verwezen moge worden.

De banier op van Attevelts tekening is een vierkante vlag, naar het mij voorkomt van een stugge, stijfstaande stof (geen wapperend „dundoeck”), diagonaalsgewijze — van links boven naar rechts beneden — verdeeld in twee velden: rood en wit en in het witte veld versierd met de afbeelding van St. Maarten te paard met den bedelaar.

Over die stadskleuren — wit en rood — en de St. Maartensfiguur, die ook in het oude stadswapen voorkwamen, is nog wel het een en ander te zeggen. Wellicht wordt daar te eeniger tijd nog gelegenheid toe gevonden. Voor nu is het voldoende de aandacht er op te vestigen, dat Burgemeester en Wethouders de oude en echte stadsbanier voor oogen hebben gehad, toen zij

„overwegende, dat in den loop der tijden omtrent de juiste vorm en samenstelling der Utrechtse stadsvlag onzekerheid is ontstaan; (en) dat op grond van historische gegevens geconstateerd kan worden, dat als Utrechtse stadsvlag kan worden aangenomen de oude Utrechtse Stadsbanier, zijnde een vierkant in twee helften verdeeld door de diagonaal, welke het bovenste aanhechtingspunt aan de vlaggestok met de daartegenover liggende benedenhoek verbindt, van welke helften de aan de stok gehechte helft rood en

de andere helft wit is, terwijl de witte helft de beeltenis van St. Maarten bevat —,

op 27 April 1948 (Gemeenteblad nr. 35) besloten hebben te bepalen

„dat als Utrechtse stadsvlag geldt de hierboven omschreven oude Utrechtse stadsbanier.”

Ten slotte nog de opmerking, dat deze vlag — een standaard — uitsluitend in verticalen stand gebruikt kan worden. Wanneer men ze uithangt, komen de kleuren verkeerd te hangen en slaat St. Maarten een zonderling figuur.

Ook zal men bij de vervaardiging van zoo'n vlag er op te letten hebben, dat, als in strijd met heraldische eischen, geen (zwarte) lijn de beide velden behoort te scheiden. Mogen het slechts vaardige teekenpennen en kunstzinnige en kleurgevoelige naalden zijn, die de moeilijke St. Maartensfiguur in het witte veld aanbrengen. Utrecht is alleen een goed uitgevoerde vlag waard.

v. C.

MICKELENBORCH BIJ DE GAARDBRUG.

Op de Tentoonstelling van de Oude Gracht bevond zich een reproductie van een bekendmaking in het Buurspraakboek anno 1386, dat de oudste ons bekende vermelding van de werven zou zijn; „maar”, stond terecht in de gids, „de werven zelf zijn ontegenzeggelijk veel ouder”. In feite bezitten wij weliswaar geen oorspronkelijke, maar toch authentieke documenten, die de schriftelijke overlevering der werven tot 1275 terugvoeren. In een acte van 6 Juni 1663 liet de stad Utrecht een reeks van officieele documenten afschrijven en bekrachtigen, lopende van 1275 tot 1425, en kennelijk betrekking hebbende op één en dezelfde werf aan de Oude Gracht¹⁾. Een schepenbrief van 6 Dec. 1275 verklaart, dat Nicolaas Winter de zuidelijke helft van een terrein, dat „weref” genoemd wordt (*superiorem medietatem terre, que dicitur weref*), gelegen „in Gaerden”, en waarvan de noordelijke helft behoorde aan de zonen van broeder Fembertus van Compestelle, in erfcijns gaf aan Adam de Riemsnijder tegen 13 schellingen 's jaars. De volgende schepenbrief van 6 Aug. 1283 bevestigt de overdracht van de twee helften van de werf, gelegen „in den Gaerden bij vrouwe Odinnia”, door de erfgenamen van Nicolaas Winter en die van Fembertus van Compestelle aan Testelo Wiersz. Merce-man en erfgenamen. In beide overdrachten wordt uitdrukkelijk gestipuleerd, dat gebouwen, op de werf gezet of nog te zetten slechts onder de genoemde cijns van 13 schellingen kunnen worden verkocht. Wij kunnen dus veronderstellen, dat op de werf een